

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

OLCAR/TÜRKİYE
(Başvuru no. 76096/01)

KARAR

STRAZBURG

20 Kasım 2007

İşbu karar AIHS'nin 44/2. maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

USUL

T.C. vatandaşı Salih Olcar'ın ("başvuran"), Türkiye Cumhuriyeti aleyhine 10 Eylül 2001 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) insan hakları ve temel özgürlükleri güvence altına alan 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu (76096/01) numaralı başvuru sonucu bu dava görülmektedir.

Başvuran, Diyarbakır Barosu avukatlarından N. Güven tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

A. Dava Olayları

Başvuran 1964 doğumludur ve Şırnak'ta yaşamaktadır.

1. Başvuranın mülküne zarar verilmesi ve zararın tespiti

11 Şubat 1994'te başvuranın dükkanları ve malları, Şırnak İli'ne bağlı Silopi İlçesi'nde güvenlik güçleri ile PKK militanları arasında meydana gelen silahlı çatışma sırasında yakılarak zarar görmüştür.

14 Şubat 1994'te başvuran, çatışma ve yangın sonucu uğramış olduğu zararın tespit edilmesi için Silopi Sulh Ceza Mahkemesi önünde tespit davası açmıştır.

Aynı gün Silopi Sulh Ceza Mahkemesi, zararın tespiti için bir bilirkişi atamıştır.

16 Şubat 1994'te sözkonusu bilirkişi, Mahkeme'ye bir zarar tespit raporu sunmuştur. Raporunda, mallardan bazıları için kesilen makbuzların yangında tahrip olması nedeniyle vardığı sonuçların, başvuranın iddialarına dayandığını belirtmiştir.

2. İdare Mahkemesi önündeki tazminat davaları

a) Duruşmaların ilk kısmı

26 Aralık 1994'te başvuran, Diyarbakır İdare Mahkemesi'ne başvurarak İçişleri Bakanlığı aleyhine dava açmış ve uğramış olduğu zarar için tazminat talep etmiştir.

30 Aralık 1994'te Diyarbakır İdare Mahkemesi, başvuranın iddiasını İçişleri Bakanlığı'na sunmamış olduğu gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

b) Duruşmaların ikinci kısmı

1 Şubat 1995'te İçişleri Bakanlığı, dava dosyasını Diyarbakır İdare Mahkemesi'nden teslim almıştır. Bakanlık, 2577 No.lu Kanun'un öngördüğü 60 günlük süre içerisinde başvuranın tazminat talebine cevap vermemiştir.

3 Nisan 1995'te başvuran Diyarbakır İdare Mahkemesi'ne dava açmış ve dükkanlarının tahrip edilmesi nedeniyle uğramış olduğu zarar için tazminat talep etmiştir.

7 Mayıs 1998’de Diyarbakır İdare Mahkemesi, başvuranın 1993 senesindeki yıllık vergi beyannamesine dayanarak kendisine tazminat ödenmesine karar vermiştir. Zararın değerlendirilmesinde yalnızca başvuranın iddiaları temel alındığı için başvuranın uğramış olduğu zarara ilişkin hazırlanan bilirkişi raporunun gözönüne alınmaması gerektiği sonucuna varmıştır.

19 Ağustos 1998’de başvuran itiraz etmiştir.

10 Nisan 2001’de Danıştay, Diyarbakır İdare Mahkemesi’nin kararını feshetmiştir. Dükkanlardaki malların gördüğü zararı gözardı etmiş olması nedeniyle Mahkeme’nin, zararın tespitinde hatalı olduğu sonucuna varmıştır.

16 Haziran 2005 tarihli bir kararda Diyarbakır İdare Mahkemesi, Danıştay’ın verdiği karara uyarak, başvuranın tazminat talebini kısmen kabul etmiştir. Başvuran, bu karara da itiraz etmiştir. Dava dosyasındaki bilgilere göre, dava halen Danıştay önünde devam etmektedir.

HUKUK

I. AİHS’NİN 6. MADDESİNİN 1. VE 13. PARAGRAFLARININ İHLAL EDİLDİĞİ İDDİALARI

Başvuran, ikinci kısım duruşmaların uzunluğunun, AİHS’nin 6/1. maddesinde öngörülen “makul süre” gereğine uygun olmadığı hususunda şikayette bulunmuştur. Ayrıca, AİHS’nin 13. maddesi uyarınca yerel hukukta dava işlemlerini hızlandırmak için etkili iç hukuk yollarının mevcut olmadığını ileri sürmüştür.

6/1. madde aşağıda kaydedilmiştir:

“Herkes ... medeni hak ve yükümlülükleri ... konusunda karar verecek olan ... bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde ... görülmesini istemek hakkına sahiptir.”

13. madde aşağıda kaydedilmiştir:

“Bu Sözleşme’de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resmi görev yapan kimseler tarafından bu sıfatlarına dayanılarak yapılmış da olsa, ulusal bir makama etkili bir başvuru yapabilme hakkına sahiptir.”

Hükümet, bu iddiaya itiraz etmiştir.

Gözönüne alınması gereken süreç, 1 Şubat 1995’te başlamıştır ve henüz sona ermemiştir. Bu nedenle yargılama, iki derecede on iki yıl sekiz aydan fazla sürmüştür.

A. Kabuledilebilirliğe ilişkin

Hükümet, başvuranın yerel mahkeme önünde gerçekleştirilen duruşmanın hiçbir aşamasında davanın uzunluğu hususunda şikayette bulunmadığını ileri sürmüştür. AİHM, bu itirazın şikayetin esasının incelenmesi ile yakından ilgili olduğunu belirtmekte ve bu nedenle itirazı esas ile birleştirmektedir. Ayrıca, sözkonusu şikayetlerin AİHS’nin 35/3. maddesi bağlamında temelden yoksun oldukları sonucuna varmak için gerekçe bulunmadığını belirtmektedir. Bu nedenle, kabuledilebilir olduklarına karar verilmelidir.

B. Davanın Esası

AIHM, dava işlemlerinin uzunluğunun makul olup olmamasının, davanın koşulları ışığında ve davanın karmaşıklığı, başvuranın ve ilgili makamların tutumları ve itiraz etmesi halinde başvuranın karşılaşacağı riskler gibi kriterlere değinilerek değerlendirilmesi gerektiğini yinelemektedir.

AIHM sıklıkla mevcut davada ortaya konulana benzer konuların gün ışığına çıktığı davalarda AIHS'nin 6/1. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

Sunulan materyalleri inceleyen AIHM, Hükümet'in bu davada farklı bir sonuca varmasını sağlayacak ikna edici hiçbir tespit ve delil sunmadığı kanısındadır. Konuya ilişkin içtihadını gözönüne alan AIHM, sözkonusu davada dava işlemlerinin uzunluğunun gereğinden fazla olduğu ve "makul süre" gereğini karşılamadığı kanaatindedir.

Başvuran ayrıca dava işlemlerinin hızlandırılması için etkili bir iç hukuk yolunun mevcut olmadığı hususunda şikayette bulunmuştur.

Hükümet, başvuranın dava işlemlerinin uzun sürmesi sonucu maruz kaldığını iddia ettiği zarar için açtığı davaya bakan hakimler aleyhinde bir tazminat davası açabileceği halde açmadığını ileri sürmüştür.

AIHM, Türk hukuk sisteminin dava işlemlerinin uzunluğuna itiraz edilebilecek etkili bir iç hukuk yolu sağlamadığına ilişkin önceki kararını hatırlatmaktadır. Mevcut davada farklı bir sonuca varmak için gerekçe görmemektedir.

Bu durum karşısında AIHM, Hükümet'in iç hukuk yollarının tüketilmemiş olması yönündeki itirazını reddetmekte ve AIHS'nin 6. ve 13. maddelerinin ihlal edildiği sonucuna varmaktadır.

II. 1 NOLU PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, AIHS'ye bağlı 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi uyarınca, dava sonunda kendisine ödenmesine karar verilebilecek olan tazminat miktarının, dava işlemlerinin gereğinden fazla uzaması nedeniyle yetersiz hale geleceği hakkında şikayette bulunmuştur.

Hükümet, başvuranın dava sonuçlanmadan önce mülkiyet hakkı iddia etme hakkına sahip olmadığını ileri sürmüştür.

AIHM, kazanılmaması veya icra yoluyla alınması mümkün bir borcun bulunması halinde 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi bağlamında tahakkuk edecek kazancın – bu davada tazminat – "mülk" olarak nitelendirilemeyeceğini yinelemektedir. Mevcut davada henüz başvurana tazminat ödenmesine karar verilmemiştir. Bu nedenle, mülk teşkil edebilecek tazminata ilişkin icra yoluyla alınması mümkün bir borç bulunmamaktadır.

Sözkonusu şikayetin, AIHS'nin 35. maddesinin 3. ve 4. paragrafları bağlamında dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabuledilmez olduğuna karar verilmiştir.

III. AİHS’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

AİHS’nin 41. maddesine göre:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın adil tazminine hükmeder.”

A. Zarar

Başvuran, 1994’te maruz kalmış olduğu maddi zararın 1671,000,000 Türk Lirası olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle, AİHM’den kaybının şimdiki değerine denk düşen miktarın kendisine ödenmesine karar vermesini istemiştir. Başvuran manevi tazminat talep etmemiştir.

Hükümet, AİHM’den başvuranın talebini reddetmesini istemiştir.

AİHM tespit edilen ihlal ve talep edilen maddi tazminat arasında illiyet bağı görmediği için talebi reddetmektedir. Ayrıca, başvuranın manevi tazminat istemediğini gözönüne alan AİHM bu hususta tazminat ödenmemesine karar vermiştir.

Ancak AİHM, sözkonusu davada olduğu gibi dava işlemlerinin gereğinden uzun sürdüğü ve AİHS’nin 6/1. maddesi bağlamındaki “makul süre” gereğini ihlal ettiği durumlarda, adaletin hakkaniyete uygun şekilde yerine getirilmesi sırasında, davanın sevkini ve karara bağlanmasının prensip olarak ihlal için uygun tazmini sağladığının kabul edildiği kanısındadır.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuran, mahkeme masrafları için tazminat talep etmemiştir. Dolayısıyla, AİHM bu başlık altında tazminat ödenmesine karar vermemiştir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM OYBİRLİĞİ İLE

1. Dava işlemlerinin gereğinden fazla uzun sürmesine ve iç hukukta etkili iç hukuk yollarının mevcut olmamasına ilişkin şikayetlerin kabuledilebilir ve başvurunun kalan kısmının kabuledilmez olduğuna;
2. AİHS’nin 6/1. maddesinin ihlal edildiğine;
3. AİHS’nin 13. maddesinin ihlal edildiğine;
4. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin reddedilmesine *karar vermiştir*.

İşbu karar, İngilizce olarak hazırlanmış ve Mahkeme İç Tüzüğü’nün 77. Maddesi’nin 2. ve 3. fıkraları gereğince 20 Kasım 2007 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

